

JAK VÍTE, ŽE MÁTE SVRAB?

- Svrab tvoří velmi svědivé vyrážky, svědění se zhoršuje před spaním, v noci, nebo když jste v teple.
- První vyrážky si můžete všimnout: mezi prsty, na zápěstí, z vnitřní strany lokte, kolem pasu, na hýždích nebo na intimních místech.
- Pokud má někdo v rodině svrab, ostatní mohou být nakaženi, aniž by v začátcích onemocnění zpozorovali nějaké vyrážky nebo trpěli svěděním.
- Svrab se často zaměňuje s ekzémem, proto je mnohdy neléčený nebo léčený nesprávně.
- Pokud máte podezření a nejste si jisti, zda trpíte svrabem, vyhledejte kožního lékaře.

JAK SE LÉČÍ SVRAB?

Každý, kdo žije ve společné domácnosti, by měl být přeléčen, i pokud ho nic nesvědí.

- Léčba dětí do dvou let a těhotných žen se může lišit a vyžaduje spolupráci s odborným lékařem.
- Budete potřebovat lékařský předpis na lék (krém, mast nebo pastu) s obsahem látek, které zákožky zničí. Tyto přípravky vám připraví individuálně, nebo hned vydají v lékárně.
- Informujte lékaře, kolik osob žije u vás doma, aby předepsal dostatečné množství léku.

Nejlepší je léčit se před spaním

Svrabu se bez léčby nezbavíte.

1. Nejprve si připravte teplou koupel nebo teplou sprchu.
2. Poté na celé tělo vmasírujte naordinovaný lék (krém, mast nebo pastu), který jste dostali v lékárně. Pokryjte celé tělo od brady až po chodidla, mezi prsty a na intimních místech. V místě, kde přípravek není nanesen, mohou zákožky přežít.
3. Přípravek nechte působit, podle typu léčby (od 8 do 24 hodin), počet a dobu aplikací určí podle typu přípravku ošetřující lékař.
4. Pokud si během působení léku umyjete ruce, je důležité si je znovu natřít.
5. Po ukončení léčby se znovu vykoupejte nebo osprchujte a oblečte si čisté oblečení. Řiďte se pokyny lékaře. Po každé kúře veškeré prádlo vyvařte.
6. Další nutná opatření proti šíření svrabu:
  - Všechno oblečení, které přišlo do styku s kůží, vyperte v horké vodě.
  - Pokud není možné oblečení vyprat doma, odнесите jej do čistírny na chemické vyčištění nebo jej zavřete do pevně uzavřeného neprodyšného plastového sáčku po dobu čtyř dnů, abyste zahubili parazity.
  - Prostěradla, povlečení, ručníky a osušky vyperte v horké vodě a vyžehlete. Není nutné prát příkrývky, deky, ložní prošívané příkrývky, stačí je dát na celý den na slunce.
  - Je možné, že léčbu budete muset zopakovat, řiďte se pokyny lékaře.
  - Svědění nepřejde okamžitě po ukončení léčby.
  - Neznamená to, že léčba nebyla úspěšná. Může to trvat i další týdný, dokud svědění, které již není způsobeno svrabem, přejde. Je třeba znovu vyhledat lékaře, aby předepsal na svědění vhodné léky.

PREVENCE

- Děti by měly začít chodit do školy nebo do školky až po ukončení léčby k odstranění parazita (1 až 5 dnů podle způsobu léčby).
- Nesdílejte postel nebo oblečení s někým, kdo trpí neléčeným svrabem.

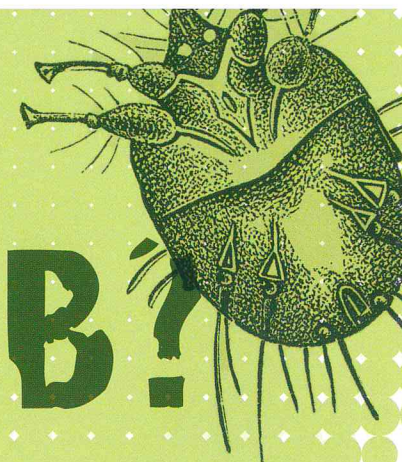
 GALDERMA

Galderma-Spirig Česká a Slovenská republika, a.s.,
Nobelova 28, Bratislava, SR www.galderma.cz

ME-2016-07-01-CZ

Co je to SVRAB?

Svrab je infekční kožní parazitární onemocnění. Způsobuje ho roztok, zvaný zákožka svrabová. Tento parazit žije v kůži člověka, kde si pod jejím povrchem vyhrabává podélné chodbičky, do kterých pak snáší vajíčka. Chodbičky jsou dlouhé 1–2 cm, na povrchu kůže jsou vidět jako tenké, nepravidelné čáry, zakončené perleťovým vyvýšením kůže. Často je však vidět jen červené pupínky vyskytující se samostatně nebo vytvářející dvojice. Tato místa velmi intenzivně svědí, hlavně v noci a v teple.

PROČ JE DŮLEŽITÉ LÉČIT SVRAB?

Svrab bez léčby sám nezmizí a šíří se dál!

- Škrábání kůže může vést k závažným kožním infekcím.
- Neošetřené kožní infekce mohou způsobovat infekci ledvin a otravy krve.
- Lidé s dlouho neléčeným svrabem mohou mít trvale zjizvenou kůži po hlubokých škrábancích.
- Děti, které se stále škrábou, se ve škole těžko soustředí a učí.
- Děti s neléčeným svrabem by neměly navštěvovat školu nebo školku.

KDO SE MŮŽE NAKAZIT SVRABEM?

- Kdokoli! Dokonce i hygienou a čistotou posedlí lidé se mohou nakazit svrabem.
- Mytí mýdlem, ani plavání ve vodě nezabrání svrabu, ani svrab nevytláčí.
- Donedávna byl svrab považován za nemoc bezdomovců, pravdou ale je, že postihuje všechny vrstvy obyvatelstva. Šíří se hlavně v kolektivech, v rodinách, jeslích, na kolejích, v domovech důchodců, nemocnicích, sociálních ústavech. Nejrozšířenější je zejména mezi dětmi a mladými dospělými.

JAK SE PŘENÁŠÍ SVRAB?

- Svrab se velmi snadno šíří mezi ostatní rodinné příslušníky a jejich přátele. Zdrojem nákazy je nemocný člověk.
- Svrab se šíří:
  - těsným tělesným kontaktem, např. držení se za ruce, objímáním se, při pohlavním styku, společným spaním, při manipulaci s nemocným nebo používáním jeho osobních oděvů, ručníků, ložního prádla.

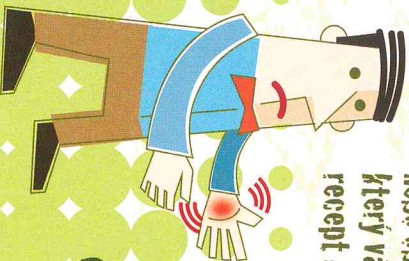
Jak se léčí SVRÁB

ZBAVTE SE SVRÁBŮ

Ukažte vyrážky kožnímu
nebo obvodnímu lékaři,
který vám předepíše
recept na lék.

1.

Kožtoč způsobující svrab
se dostane do vaší kůže
a musíte se škrábat.

2.

Ukažte vyrážky kožnímu
nebo obvodnímu lékaři,
který vám předepíše
recept na lék.

LÉKÁRNA

3.

Vyperte a vyzehlejte oděvy,
přádlo, ručníky i ložní povlečení
všech členů rodiny. Nejvhodnější
je vyvaření.*

4.

Ve stejný den vyzvedněte recept v lékárně. Důležité je přeléct
současně všechny členy rodiny nebo v kolektivu ohrožené osoby.

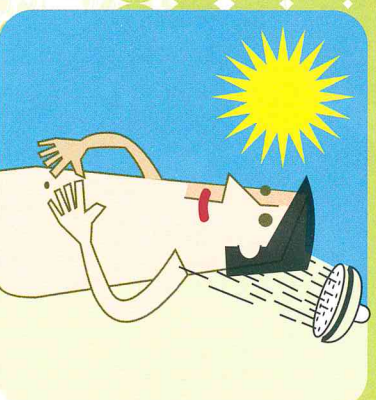
Po koupeli natřete
přípravkem každého
člena rodiny, všechny
ve stejný den.

5.

Pokud je to možné,
před koupí se
vykoupejte, nebo vysprchuje.
Ostříhejte si nehty
co nejvíce nakrátko.

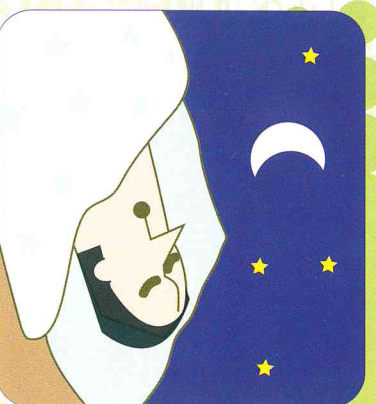
6.

8.

Druhý den ráno (nebo jinak, podle typu léčby) je
nezbytná koupel, nebo se důkladně osprchuje
a obleče si čisté oblečení. Pokud je třeba léčebnou
kúru zopakovat, dodržujte pokyny lékaře.

7.

Máte spát.

* Věci, které se nedají vyprat nebo vyzehlit horkou žehličkou, dejte do igelitového pytle, pokud je to možné. Vystříkejte insekticidním prostředkem a pevně na několik hodin uzavřete. Postelce, koberec a čalouněný nábytek, stejně i sedadla v autě důkladně vyčistěte, vysajte, vystříkejte insekticidem a nechte vyschnout na slunci.

JAK SE MÁM CHOVAT V PŘÍPADĚ, ŽE JSEM SÁM NAKAŽEN NEBO SE NAKAZA VYSKYTUJE V MÉM BLÍZKÉM OKOLÍ?

- Navštívit kožního lékaře, který nákazu potvrdí, nebo vyloučí.
- Osobní prádlo, ručníky a ložní prádlo vyprat a vyvařit nebo alespoň důkladně přežehlit žehličkou nastavenou na nejvyšší teplotu.
- Věci, které nelze vystavovat vysoké teplotě, uložit do igelitového pytle, vystříkat vhodným insekticidním prostředkem dle pokynů výrobce a pevně na několik hodin uzavřít (PIF PAF, BIO-LIT P 2000, FAST PL, PERIPEL 55).
- Postele důkladně vyluxovat, matrace rozložit, vystříkat insekticidním prostředkem, nechat vyschnout na slunci.
- Uvědomit si, že nákaza může vzniknout i z jediné zákožky.

JAK SE MÁM LÉČIT?

- Každopádně je potřeba navštívit lékaře a neléčit se sám. Lékař stanoví diagnózu a odpovídající léčbu.
- Používají se masti a krémy s obsahem látek, které zákožky zničí. Tyto přípravky je však nutno aplikovat na celé tělo, od krku dolů. Přípravek musí působit na zákožky kontaktně. V místě, kde mast není nanesena, mohou zákožky přežívat.
- Léčebnou kúru, během které je nemocnému doporučeno se nemýt, je nutno podstoupit opakovaně; jednorázová aplikace nestačí. Po každé kúře je nutno všechno prádlo opět vyvařit a teprve nyní se vykoupat.
- Dle pokynů lékaře současně léčit všechny osoby v těsném kontaktu s nakaženým, i když nemají dosud klinické obtíže.
- I když jsou zákožky zničeny a nové chodbičky si nevrtají, klinické příznaky mohou přetrvávat i několik týdnů po ukončení léčby.

Autorka
RNDr. Věra Tolarová
Recenze
RNDr. Kamil Zitek
Grafická úprava
Luděk Rohlík
Odpovědná redaktorka
Mgr. Zdena Mlýnková

Vydal Státní zdravotní ústav, Šrobárova 48, Praha 10
v nakladatelství
JUDr. František Talián - FORTUNA, Jungmannova 7, Praha 1
Vytiskl ALCOR, s. r. o., Klapkova 2, Praha 8
1. vydání, Praha 2000
© Státní zdravotní ústav

NEPRODEJNÉ

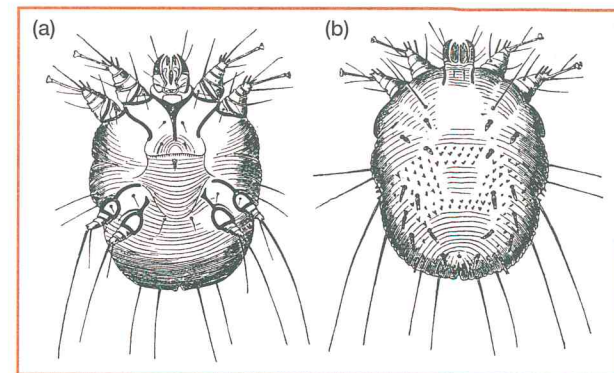
SVRAB

SVRAB

SVRAB

CO JE SVRAB?

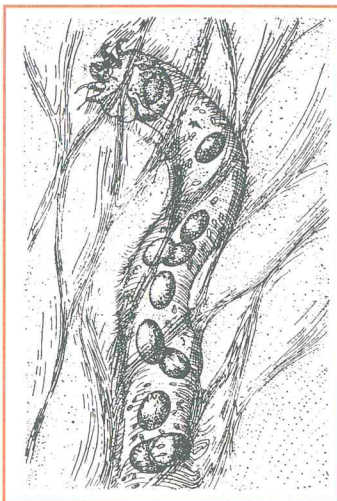
- Svrab je **velmi nakažlivé kožní onemocnění**. Je rozšířen po celém světě, postihuje všechny rasy i vrstvy obyvatelstva, nevyhýbá se dospělým ani dětem.
- **Šíří se hlavně v kolektivech**, kde žijí lidé v těsném kontaktu (v rodinách, jeslích, internátech, domovech důchodců, nemocnicích, sociálních ústavech).
- Nejčastější cesta přenosu je **mezi sexuálními partnery**.
- **Imunitně oslabení jedinci** mohou být k nákaze náchylnější.

Obr. 1 Roztoč zákožka svrabová (původce svrabu) ze spodní strany (a) a z horní strany (b)

CO VÍME O PŮVODCI SVRABU?

- Původcem svrabu je mikroskopický, maximálně **0,5 mm velký roztoc**, který se jmenuje

Obr. 2 Samice zákožky klade vajíčka v kůži člověka

zákožka svrabová (*Sarcoptes scabiei*).

● Samičky lezou po kůži, během několika minut se do ní zavrtávají a ve spodních vrstvách kůže si razí chodbičky, ve kterých každý den kladou 1 až 2 vajíčka. Z nich se líhnou larvy, které žijí na povrchu těla.

- Z larev se během 18 až 23 dnů vyvinou nové samičky, které se opět zavrtávají nebo se mohou přenést na dalšího hostitele.

JAK DLOUHO ŽIJÍ ZÁKOŽKY?

- Délka života jedné zákožky je až 5 týdnů a za tu dobu stačí naklásť 40 až 50 vajíček.
- Během několika měsíců se v příznivých podmínkách na lidském těle může vyvinout z jedné zákožky až několik set jedinců.
- Mimo lidské tělo zákožky vydrží ve vlhkém prostředí jen asi dva dny.
- Sucho a přímý sluneční svit zákožky ničí, stejně jako teploty pod bodem mrazu.

JAKÉ JSOU PŘÍZNAKY ONEMOCNĚNÍ SVRABEM U DOSPĚLÝCH?

- Nákaza se neprojeví ihned, u člověka, který je nakažen poprvé, může uplynout i několik týdnů, než se objeví první kožní příznaky.
- U osob s opakovanou nákazou se příznaky objevují dříve.
- Pocity svědění, nejprve mírné, se stupňují zejména v noci na lůžku a při prohrátí těla, kdy zákožky zvyšují svou aktivitu.
- Chodbičky, které si zákožky vrtají, jsou na kůži viditelné jako několik milimetrů až několik centimetrů dlouhé, našedlé nebo narůžovělé, lehce vyvýšené nitkovité stopy s perleťově zbarvenou

2 až 3 mm velkou kupkou na konci, kde se nachází samička.

- Zákožky se vyskytují zejména v místech s jemnou kůží, jako jsou meziprstní prostory, okolí genitálu a prsních bradavek, na hýždích, zápěstích, v záhybech loketního a kolenního kloubu, na podbřišku, v místech, kde přiléhá prádlo.
- Hlava, krk a krajina mezi lopatkami nebývají u dospělých osob postiženy.
- Díky intenzivnímu svědění se postižený škrábe, v místech porušené kůže se tvoří strupy. Do rozškrábaných ran může být druhotně zanesena infekce a rány mohou hnisat.

JAK JE TO SE SVRABEM U DĚTÍ?

- Děti bývají nakaženy méně často než dospělí.
- Typická místa působení zákožek, tak jak je známe u dospělých, se u dětí nalézají pouze asi v 10 %. Zákožky u dětí si naopak vrtají chodbičky spíše na dlaních, ploskách nohou, obličejí a zádech.
- Nákaza může být provázena zduřením lymfatických uzlin v podpaží.

JAKÉ JSOU ZDROJE NÁKAZY?

- Člověk se může nakazit těsným a opakovaným dlouhodobým kontaktem s nakaženou osobou. Přenáší se z kůže na kůži, čím delší je kontakt a čím více je osoba postižena, tím větší je pravděpodobnost nákazy.
- Krátkým stiskem ruky či polibkem se pravděpodobně nenakazíte.
- Méně častým zdrojem nákazy může být ložní či osobní prádlo a ručníky používané společně s infikovanou osobou.
- Svrchní oděv, čalouněné potahy či koberce nehrají v přenosu nákazy vážnější roli.
- Pozor na společné ubytovny, noclehárny a zařízení, kde se střídá velké množství lidí v rychlém sledu bez dostatečné možnosti úklidu a výměny ložního prádla.

EXISTUJÍ JEŠTĚ JINÉ FORMY SVRABU?

- U lidí s oslabenou imunitou, starých, nemocných a zanedbaných se může vyvinout zvláštní for-

ma svrabu, charakterizovaná velkými krustami a strupy na obličejí a rukou, které však nesvrbí. V nich může být až milion zákožek.

- U velmi čistotných lidí jsou, díky častému mytí, papuly (pupínky) ojedinělé, takže se snadno přehlédnou. Takový člověk však může být zdrojem nákazy pro okolí.
- Nákaza vyvolává alergickou reakci, která se může projevit zduřením lymfatických uzlin. Uzliny velikosti hrachu mohou přetrvávat i několik měsíců po léčbě.

MOHU SE NAKAZIT SVRABEM OD ZVÍŘAT?

- Mnoho druhů doma chovaných zvířat může trpět svrabem. Zvířecí zákožky však nejsou totožné s těmi, které parazitují na člověku. Při těsném kontaktu a při velké nákaze zvířete mohou člověku způsobit podráždění kůže, ale nemožou se u něj trvale usadit a množit se v něm.
- Ihned po odléčení zvířete mizí potíže i u člověka.
- Na zvířatech parazituje i řada jiných roztočů, které vyvolávají u člověka alergické reakce. U osob, které prodělaly svrab, mohou být tyto reakce bouřlivější.

JAK SE PROVÁDÍ DIAGNOSTIKA SVRABU?

- Zkušený kožní lékař pozná svrab podle typických chodbiček a papul.
- Provádí se také laboratorní diagnostika, při které se speciálním způsobem odebírají malé vzorky kůže z míst, kde sídlí zákožky, a pod mikroskopem se prohlížejí. Záleží velmi na správném vytypování místa odběru.
- Účinnost této metody však nikdy není stoprocentní, a tak ani negativní výsledek nevylučuje možnost nákazy.

JAK SE MOHU CHRÁNIT PROTI NÁKAZE SVRABEM?

- Dodržovat zásady osobní hygieny.
- Vyvarovat se těsnému kontaktu s neznámými osobami.
- Vyhnut se přespávání v cizím ložním prádle.
- Vybírat si ověřená ubytovací zařízení.